

zaterdag

14.05.2011

t/m zondag

15.05.2011

Concertgebouw

DOMEIN JOSÉ NAVAS

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Programma & uitvoerders

ZATERDAG 14.05.2011

19.15

Inleiding door Gloria Carlier

20.00

DIPTYCH

José Navas/Compagnie Flak, Claire Chevallier & Walter Haman

Belgische première
Dans met livemuziek

José Navas: choreografie, kostuums
Claire Chevallier: piano (Erard, 1920)
Walter Haman: cello
Douglas Scott Baum, Lindsey Renee Derry, Sarah Fregeau, Alexandre Jolicoeur, François Richard, Lauren Semeschuk, Emilie Tremblay, Maleek Mahkail Washington: creatie & dans
Ami Shulman: repetitor
Marc Parent: lichtontwerp
Lee Anholt: technisch leider
L'Atelier de Couture Sonya B: uitvoering kostuums

productie: José Navas/Compagnie Flak
coproductie: Concertgebouw Brugge
Diptych wordt ondersteund door Conseil des arts et des lettres du Québec.

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Preludes en fuga's uit *Das wohltemperierte Clavier*, Boek 1 & 2, BWV 846-893 (1722/1744):

- Boek 2, Prelude nr. 6 in d
- Boek 2, Fuga nr. 6 in d
- Boek 2, Fuga nr. 12 in f
- Boek 1, Prelude nr. 1 in C
- Boek 1, Fuga nr. 1 in C
- Boek 1, Prelude nr. 4 in cis
- Boek 2, Prelude nr. 20 in a
- Boek 2, Fuga nr. 9 in E

Johann Sebastian Bach

Cellosuite nr. 4 in Es

- Bouree 1
- Bouree 1 & 2

Johann Sebastian Bach

Cellosuite nr. 1 in G

- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Prelude

In samenwerking met Cultuurcentrum Brugge.
Met de steun van Délégation générale du Québec à Bruxelles.

José Navas/Compagnie Flak geniet de steun van de Canada Council for the Arts, de Conseil des arts et des lettres du Québec en de Conseil des arts de Montréal.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

ZONDAG 15.05.2011

16.00

Myriam Van Imschoot in gesprek met José Navas
(voertaal Engels)

17.00

LODELA & PERPETUAL MOTION

Lodela

Canada, 1996, 27 min., stomme film, zwartwit

Philippe Baylaucq: scenario en regie

José Navas: choreografie

Chi Long, José Navas: spel

Iolande Cadrin-Rossignol: productie

A National Film Board of Canada production

Perpetual Motion

Canada, 2002, 49 min., documentaire in het Engels met Engelse ondertitels, kleur

Laura Taler: productie en regie

José Navas: choreografie en dans

Walter Haman: cello

Daniel Iron: executive producer

A Grimm Pictures Inc. production

19.15

Inleiding door Gloria Carlier

20.00

PERSONAE
José Navas

Belgische première

José Navas: choreografie, dans, kostuums

Ami Shulman: repetitor

Marc Parent: lichtontwerp

Lee Anholt: technisch leider

L'Atelier de Couture Sonya B: uitvoering kostuums

productie: José Navas/Compagnie Flak

coproductie: Danse Danse, Place des Arts,

La Cinquième Salle (residency) en

The Segal Centre (Montreal) (residency)

Personae on tour wordt ondersteund door

de Conseil des arts et des lettres du Québec.

Antonio Vivaldi (1678-1741)

'Cum dederit delectis suis somnum',

uit *Nisi Dominus*, RV 608:

- Andante

Etienne Daho & Jeanne Moreau

Rocher De Granit Noir (gedicht: Jean Genet)

Agustin Lara (1897-1970)

Escarcha

Giuseppe Verdi (1813-1901)

La Forza del Destino (1862):

- Solenne in quest'ora

Sergei Rachmaninoff (1843-1945)

Ave Maria

Patti Smith (1946)

Spell (1997)

Maurice Ravel (1875-1937)

Boléro (1925)

DOMEIN
NAVAS

DANS

José Navas of het steekje in een groter wandtapijt

José Navas en zijn Compagnie Flak zijn graag geziene gasten in het Concertgebouw. Het werk van de in Québec gevestigde choreograaf is al enkele jaren geregeld in het Concertgebouw en het Cultuurcentrum in Brugge te zien. *Wie Adela, mi amor* (2003), *Portable Dances* (2005), *Anatomies* (2007) of *S* (2008) zag, is inmiddels vertrouwd met zijn pure, meditatieve dans met classicistische touch. Dit weekend culmineert dit vervolghet verhaal in een Domein José Navas, met maar liefst twee wereldpremières – de groepschoreografie *Diptych* en de solo *Personae* –, een selectie van dansfilms van Navas en een gesprek met de choreograaf zelf.

Opener op zaterdag is *Diptych*. In het eerste deel van dit tweeluik hernieuwt José Navas de samenwerking met pianiste Claire Chevallier. Zij nam eerder al de muziek voor haar rekening in *S*, een groepschoreografie op muziek van Erik Satie in opdracht van het Concertgebouw. Dit keer is *Das wohltemperierte Clavier* van Johann Sebastian Bach het vertrekpunt. Navas choreografeert meestal in stilte. Aan *Diptych* gingen vele gesprekken tussen de pianiste en de choreograaf vooraf. Op het snijpunt van muzikale figuren – nu eens symmetrie, dan weer contrapunt – zoekt Navas niet naar een eenduidige verhouding met de muziek, maar naar synergie. De complexiteit van de choreografie komt tot rust in de welhaast wiskundige helderheid van de muziek. In het tweede deel vormen dan weer sonates en partita's voor cello – andermaal van Bach – het muzikale substraat, met Walter Haman als live vertolker. Hier krijgen de dansers meer vrijheid om zelf accenten te leggen. Op zondag treedt José Navas als solist naar voren in *Personae*, een aaneenschakeling van twaalf korte solo's op muziek van onder

meer Patti Smith, Maurice Ravel en Sergei Rachmaninoff. Navas verplaatst zich in een reeks mythische figuren en iconen en laat zich inspireren door verzinsels, verhalen, bombast en poëzie, en vooral door de magie van de illusie. 'Persona' betekent in het Latijn een aspect van iemands persoonlijkheid, een rol of masker. Dat is in zekere zin een omkering van *Miniatures* uit 2008, ook een soloprogramma, maar daar was de opzet net om vanuit het eigen levensverhaal terug te kijken op voorbije liefdes en lotgevallen.

De danser als zender

Navas is in wezen altijd een kameleon geweest. Of hij nu laagjes van zichzelf afpelt dan wel een masker opzet, of hij nu uitpuurt dan wel overdrijft, het gaat hem steeds om een soort charismatische bezwering. Een danser, vindt Navas, moet een zender zijn, een kanaal voor iets anders dan zichzelf. Zelfs bij grote virtuositeit of extravagantie, streeft hij er nooit naar om het eigen ego op te hemelen. Wel gaat hij op zoek naar hogere krachten, naar een spreidstand tussen polariteiten. In een interview met Guy Cools zegt hij daarover: 'Voor mij wordt een beweging extravagant als een bepaalde grens overschreden wordt, als de beweging belachelijk, obscene of immoreel wordt. Als je erin slaagt om die grens met één been te overschrijden terwijl je toch nog een zekere balans houdt, dan wordt dat iets poëtisch, een ontmoeting tussen het verlangen en het goddelijke. In de dans heb je grootmeesters zoals Martha Graham of Kazuo Ohno die het grandioze, het goddelijke op scène wisten te vertolken. Met mijn solo's streef ik iets gelijkaardigs na. Ik wil de mensen dat andere, dat goddelijke doen voelen.' Groepschoreografie enerzijds en solowerk anderzijds zijn tegengestelden die als vertakte

aders doorheen het oeuvre van Navas lopen. De ene ader laat de apollinische architect Navas zien: de ontwerper van mobiele sculpturen in ruimte en tijd, van een klassiek formalisme, dat precies en afgemeten is. Daarin is zijn leermeester Merce Cunningham nooit veraf, toch oogt het resultaat steeds organisch. De andere ader laat de romanticus zien, waarin meer ruimte is voor improvisatie, met een zekere beheerste pathos, snedige ritmeveranderingen in afwisseling met voldragen poses.

Overlevering

De gemeenschappelijke bron achter deze verscheidenheid vinden we terug in het curriculum van Navas. Nadat hij in de jaren 1980 zijn thuisland Venezuela verliet en voor hij begin jaren 1990 in Montréal een nieuwe thuis vond, kwam hij terecht in de artistieke broeihaard New York. Hij volgde er les aan de Merce Cunningham Studio en kwam daarnaast in downtown Manhattan in contact met improvisatie en *release technique*. In een interview legt hij die techniek en nieuwe esthetiek als volgt uit: 'Net als vele andere dansers was ik geïnteresseerd in het nieuwe idee dat je een maximum van effect kunt bewerkstelligen met een minimum aan inspanning door een nieuwe aanwending van je lichaam. Dat vond je terug in de dans van Trisha Brown, waar dansers als het ware vliegen, zonder moeite. Ik was erg gefascineerd door deze manier van dansen.'

Navas ziet zichzelf als schatbewaarder van, maar ook als nieuwe schakel in deze postmoderne traditie. Uit het Cunningham-idioom vinden we de afgemeten passen, de rechte torso en de grillige combinaties terug. De vloeiende uitklappende beenbewegingen in combinatie met zwaaiende armen en

sprongen waarbij het lichaam van richting verandert doen denken aan Trisha Brown. Het lichaam is steeds beheerst, maar beweegt ook moeiteloos, alsof de dansers door boter glijden. In de wereld van Navas overheersen het harmonieuze samenspel, schoonheid en abstractie.

In 2009 interviewde ik José Navas naar aanleiding van een artistiek onderzoeksproject rond het belang van mondelinge overlevering in de hedendaagse dans. Wat me vooral opviel was de spirituele levenshouding van Navas. Erg open sprak hij over boeddhisme, zijn spirituele praktijk, zijn verlangens en drijfveren. In de ontvangstkamer van het hotel op 't Zand, waar het interview doorging, hing een Brugs wandtapijt. 'Mijn werk', zei Navas terwijl hij naar de wand wees, 'is net als een steekje in het grotere weefsel van het tapijt. Het tapijt is de geschiedenis, de hedendaagse dans, de kunst. In de korte periode dat ik hier op aarde ben, wil ik vooral iets achterlaten met mijn dans. Iets concreets dat spiritueel is en het goede van de mens onderschrijft. Indien ik opnieuw geboren zou worden, stel nu in Afrika, hoop ik opnieuw een choreograaf te zijn en opnieuw een steekje toe te voegen. Recent nog vroeg iemand of ik me druk maak over premières of recensies, en eigenlijk is het vreemd, maar het enige dat me bezighoudt is wat ik doorgeef en achterlaat. Ook al is dans een vluchtig medium, toch laat het een residu achter, wanneer het iemand raakt.'

Op 14 en 15 mei 2011 weeft Navas enkele nieuwe steken in het grotere patroon van zijn werk. Naast de wereldpremières *Diptych* en *Personae*, zijn ook *Lodola* (1996) en *Perpetual Motion* (2003) te zien, films die een stukje van het traject dat Navas aflegde, vastleggen en doorgeven.

Diptych © Valerie Simmons

José Navas (1965, Venezuela) studeerde aan de Merce Cunningham Studio in New York. Daar kwam hij in contact met choreografen als Lucinda Child, Stephen Petronio en William Douglas. In 1991 vestigde hij zich definitief in Montréal en vier jaar later richtte hij zijn eigen Compagnie Flak op. Zijn beginjaren werden vooral gekenmerkt door zijn opmerkelijke solo's, waarmee hij internationale erkenning verwierf. Maar snel bleek dat hij een groot talent had om groepswerken te choreograferen. De groepschoreografieën die hij voor zijn compagnie uitstekende, zoals *Portable Dances*, *Anatomies* en *S*, geven blijk van een doorgedreven fascinatie voor de essentie en de puurheid van bewegingen, licht en muzikaliteit. Zijn dansers verkennen de ruimte steeds met een bijna mathematische en muzikale perfectie. Navas creëert een charismatische, elegante, meditatieve, universele en formalistische danstaal. De muziek wordt bij voorkeur live uitgevoerd, zo werkte hij al met verschillende componisten en musici, onder wie Kris Defoort en Claire Chevallier.

De Californische cellist Walter Haman concerteerde reeds op verschillende festivals in Noord-Amerika en Europa en wordt regelmatig gevraagd bij verschillende orkesten en ensembles, waaronder the San Francisco Symphony, the New Century Chamber Orchestra en Pink Martini. Sinds 2003 is hij ook lid van the Utah Symphony. In 2000 maakte hij kennis met choreograaf José Navas tijdens een residentie in het Banff Centre for the Arts in Alberta. Later werkten ze samen aan het Haman/Navas-project. Het creatieve proces hiervan werd vastgelegd door filmmaker Lara Taler in *Perpetual Motion*, een film die eveneens te zien zal zijn tijdens het Domein José Navas.

De Franse pianiste Claire Chevallier studeerde piano aan de conservatoria van Nancy, Straatsburg en Parijs en combineerde dit met studies wiskunde en fysica. Nadien vervolgde ze haar muzikale opleiding aan het Conservatorium van Brussel bij Jean-Claude Vanden Eynden en Guy Van Waas. Tijdens haar studies raakte Chevallier via een masterclass bij Jos van Immerseel gefascineerd door historische piano's. Als musicus-onderzoeker bezit ze vijf Franse historische piano's uit de periode 1842-1920. Claire Chevallier is een van de artiesten op het Parijse label Zig-Zag Territoires en treedt geregeld op in zowat heel Europa en in Japan, als soliste en in kamermuziekverband. Haar interesse voor diverse artistieke disciplines leidde tot projecten met kunstenaars als Wayne Traub, Josse De Pauw, David Claerbout en Anne Teresa de Keersmaeker. Sinds 2004 is Chevallier als docente pianoforte verbonden aan het Conservatoire royal de Bruxelles. Deze pianiste toont de overtuigingskracht van een geboren doorzetter, de creativiteit van een professionele artieste en de charme van een echte Française wanneer ze spreekt over haar werk als pianiste en als lerares.

Ultima Vez, Wim Vandekeybus & Jan Decorte © Danny Willems

Tero Saarinen Company & The Boston Camerata © Dee Conway

di 11.10.11 / 20.00 / Concertzaal
**Oedipus / Bêt noir / Ultima Vez,
Wim Vandekeybus & Jan Decorte**
Na het jongerenproject *Bêt noir* en de
gastchoreografie *Black Biist* gaat Wim
Vandekeybus opnieuw aan de slag met Jan
Decortes dwarse en eigenzinnige bewerking
van Sophocles' *Oedipus* uit 1999. Een
uitmuntende cast van veertien dansers en
acteurs en muzikant Roland Van Campenhout
brengen deze gekende mythe in een beeld-
schone, poëtische en kinderlijke taal.
i.s.m. Cultuurcentrum Brugge

wo 09.11.11 / 20.00 / Concertzaal
**Borrowed Light / Tero Saarinen Company
& The Boston Camerata**
Borrowed Light is een choreografie van de
Finse choreograaf Tero Saarinen. Inspiratie-
bron waren de legendarische Shakers, een
muzikale Amerikaanse sekte die heel actief
was in de 18e en 19e eeuw. Hun spirituele
en ritmische liederen worden live gebracht
door The Boston Camerata, het meest
gerenommeerde oudmuziekensemble
in de Verenigde Staten.
i.s.m. Cultuurcentrum Brugge

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig
nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk
ontmoet u er ook de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02
IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

